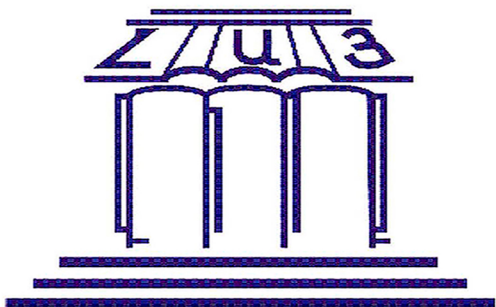

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ny 5 pr 4 n 5

9(47.925)

n - 58

1 924

112

5 OCT 2011

ՈՎԷԹՈՐԳՈՄ

Համալսարանի Գրադարան

1924

ՏՊԱԲԱՆԱԿԱՆ ՈՐ

ԱՐԴԵՐ

92

Ո-58

37807 1

11-58

Պարտաւար թորգամ անուանով ծանօթ Պարսն Ա. Եւրոպայի քաղաքները ծնած է կեանքի մէջ: Իր օրինակով
 առած է կաթիլիկ ճիւղայիններու մօտ: Կանուխէն ինք
 առած է կեանքի մէջ աշխարհի շրջանը բնելու ցանկ
 բնական: Իր քաղաքացիները կը հաւատան որ ինք
 կը լինի մակդիր բոլորովին անարդարօրէն զրոյժած
 կեանքացիներու ճակատին ու այդ անուան արժանի
 անդուստիւս կը գտնուի իրենց մէջ:

Պ. Արշակ զաւգեթաճիւթեանը կ'սկսի իր հաւատ
 իրան օտարեկցը: Պարսն մէջ, սահմանադրութենէն յետ
 առջ, ճեւ Լիպեթիէն թերթը կը հրատարակէ ու թոր
 գամ կեղծանուով կ'սկսի ճանչցուիլ: Ասուցի մը նման
 կրկնող այս թերթին կեանքը քանի մը ամիսներ կրկն
 է: Տպարանատէրներու և թղթալուծարներու բաւական
 արեւոր դամար մը պարտք թողելէ յետոյ, կը մեղմ
 լինի ժամանակ մը յետոյ Պարսնի մէջ ի յայտ
 ելող և որոշում կուտայ զինուորական ատկարկ
 լինելու, իր փառասիրական տենչերուն լաւագոյն կէ
 ղ գոհացում տալու համար: Պարսնը պահեստի օտ
 արեւոր ամսուայ շրջանին կը հետեւի ու մեր
 րոգմը կը դառնայ պարսկական բանակի պահե
 լու տեղակալ: Պարսնեան պատերազմի ընթացքին
 ինք Լիթի պարսկացիները նապաստակներ անուանած իր

լալով, պուլկար սպաննու միութիւնը կ'որոշէ մահա-
փորձ կատարել այս պուլկարատեացին դէմ: Մեր կրա-
կոտ նորընծան, հաւանարար մէկ հարուածով օրուան
մարդը դառնալու և տիեզերական հռչակ մը (sic) վա-
լելիութեամբ, մենամարտի կը հրաւիրէ Ռիէր Լօթին,
զոր առաջարկը կը մերժէ: Թորգոմ, մերժումէն զգած-
ուած՝ հոգեկան խանգարուած դրութեան մը կը մատնե-
ուի: Վերջապէս կը հասնի Բարիզ և Բիէս Լօթիին փո-
խանորդը, համբաւաւոր սուսերամարտ մը, լաւ դաս մը
կուտայ մեր անախատին: Եթէ չարախօսներու պատմա-
թեանը հաւատալ պէտք ըլլայ, այս մենամարտը երեւա-
կայութիւններու մէջ պոյութիւն ունեցած է միայն, ալ-
սինքն քան մը տեղի չէ ունեցած, և փոխադարձ հա-
մաձայնութեամբ որոշուած է անպէտք արիւն չթափել:

Կը հասնի համաշխարհային պատերազմը և Թորգոմին
երեւակայութիւններն ու մեծամտութիւնները անսահ-
ման տարածութիւններ կ'ուզեն կտրել: Բայց Պուլկարիոյ
նեղ սահմանները այդպիսի խոշոր «մաշտապ»ի վրայ
գործունէութիւն անկարելի կը դարձնեն: Եւ Թորգոմ
պէտք կ'զգայ նոր հորիզոններ օրոնելու: Այդ գործին ը-
րականացման համար կը գտնէ աշխատակից մը: Ռատ-
քո Տիմիդրիէֆ ռուսասէր պուլկար զինուորականին հետ
գեղեցիկ լուսնկայով մը Ռուսաստան կ'անցնին գիշեր-
անդադար կուտելով և պատերազմելով... անօթու-
թեան դէմ: Ճատ արիւն կը հոսի... իրենց ձիերուն

ոտքերէն: Ռուսիա հասնելուն պէս, Թորգոմ, այս քան
կայ կայսրութեան սահմաններուն մէջ, այն օրն իսկ կ'
փախաքի որ համակ ռուսաբարբառ տախաստանները,
խոսերը, քաղաքները, գետերը, ջրվէժները, տունները
հանքերը բայց մանաւանդ կիները և վերջապէս բոլորը,
բոլորը և ամբողջութիւնը իմանան որ հսկայ, խոշոր
Պուլկարի անձնաւորութիւն մը, ոտք դրած է ռուսակա-
նէ վրայ: Եւ այդ բանը ընելու համար կը մտած-
որերուն ժողովուրդին օրտի խօսող խաղ մը: Պուլ-
կարիոյ Ֆէրաֆնանտ թագաւորին ռուսական հետագրա-
կան ժամանակ միջոցաւ կը հետագրէ՝ թէ թղթատարով
եւ կ'ուղարկէ իր տուած պատուանշանները, հող չէ թէ
պոխկ մուկի մը գնդասեղի գլուխի չափ քան չէր ար-
ուած պուլկար ցարը մեր Թորգոմին: Պէտք է ըսել որ
այդ խաղը կը յաջողի, բայց աւաղ, Թորգոմ չի կրնար
իր երազած պատուանշաններուն հասնիլ: Ռուս զին-
ուորականութիւնը չուտով կը կշռէ ու կը հասկնայ թէ
ինչպիսի անձի մը հետ գործ ունի և երկրորդական պաշ-
տօններ կը յանձնէ անոր՝ տէրօներու մէջ: Բայց անհրա-
քիչաւ իրականութիւն է որ Թորգոմ Ռուսիա գտնուելու
նր ամբողջ տեւողութեանը գնդակ մը իսկ չէ արձակած
Նշան իին դէմ, այլ ընդհակառակը օգտուելով իր փրան-
գիտութենէն, ծառայած է սպայակոյտներու մէջ իր-
ն թարգման, և ոչ ուրիշ օրէն բայն, և անչաւտ, ինչ-
ն ալ պարօնները կ'ենթադրեն, իր ժամանակը ան-

գուցած է փարթեւ սալօններու և հոյակերտ մախիկ
բաժնիներու մէջ

Մեծնայի և ուսելէ յետոյ Ռուսիոյ մէջ, ինչպէս
ժամեթ գորտի ու եղան առածին նման, Թորգոմ կ'ուզէ
գերամեծնայ և գերութիւն հայկական իրականութեան մէջ
կը մտածէ ու կը գործադրէ, որովհետեւ այնքան արտա-
գրնիթաց են իր գործերը. . . անպատասխանատուութիւն
մէջ: Կը սուրայ Թիֆլիզ, ուր հայ ազգ. խորհուրդին նա-
կայանալով պաշտօն կ'ստանայ էրզրում մեկնելու և ծա-
կոտին վրայ ցոյց տալու իր մեծադոյր ու մոլեգին յու-
ճութիւնը. . . զոր միշտ իր թաղթերուն վրայ անմա-
հաջեր էր Պաշկարիոյ և Ռուսիոյ մէջ:

Էրզրումի մէջ սուսական բանակի հրամանատարու-
թեան ներքեւ 200 հազինաց փոքր գումարտակի մը պիտի
Պ. Թորգոմ: օրին մէկը զօրանցք մը կը կազմակերպէ
հրապարակին վրայ, կը հրաւիրուին զօրմասերու ուս-
հրամանատարական կազմը: Իր քարտուղարը որ ան-
ազգիկ մըն էր, կը կարդայ ապագայ ճեներալին հրովոր-
տակը որով Հայաստան կը յայտարարուէր անկախ: Հրա-
ւիրեալները յանկարծակիի. կուգան, այս յիմարակոմի-
քայի իր անդադարձումը կուսնենայ: Այն ատեն, երբ
կազմակերպուած կանոնաւոր հայկական ու մէկ զօրու-
մաւ կար ճակատը, Հայերը չէին ուզեր բաժնուիլ կոմի-
կոսեան սէյմէն միեակ չղիմազրաւելու համար թրքական
ամբողջ ոյժը: Յաջորդ օրն իսկ հայ ազգային իշխանու-

թիւները տարանայիքով կը փոարեն Թորգոմը բանակէն
ու իր յունչը կ'առնէ Թիֆլիզի մէջ: Քանի մը մարդկանց
հետ միասին Թիֆլիզէն, մինչեւ Արխանգելսկ կը ճեղքէ պու-
տիքեան Ռուսաստանը, իրրեւ անոնց համախոհը ձեւա-
նալով: Արխանգելսկի մէջ Անդրկական պատման զօրամասի
հրամանատարին կը ներկայանայ, իրրեւ հայկական զին-
ուորական պատու իրակութեան ար պետք, որ կ'ուզէ Անդ-
րկա մեկնիլ Հայաստանի գինուորական օգնութիւն փո-
խարկելու համար: Կը յաջողի Անդրկացի հրամանատարէն
յանի մը հազար ռսկիի փոխառութեան մը կնքել: Ի հա-
յի հայկական կառավարութեան: Լոնտոնի մէջ Անդրկա-
կան կառավարութիւնը, Արխանգելսկի իր ներկայացուցիչէն
ստացած տեղեկութեանց վրայ յենլով, ջոկատ մը զինուոր
կ'ուղարկէ կաշարանը ու գինուորական մեծ պատիւներոյ
կ'ընդունուի փոխ-գնդապետ Թորգոմը (*): Երկու օր շ-
տեւեր ու կառավարութիւնը կը տեղեկանայ որ Թորգոմ
պարզ բազմալինզի մըն է: Օթէլին մէջ միակ կը թո-
ղուն զինքը ու «հայ գինուորական միախոն» գերտառու-
թեամբ պատրաստ տած կնիքներն ալ զինքը չեն կարողա-
նար փրկել:

(*) Տարօրինակ այս մարդը արեւոտոց գիւտ մը կ'ընէ
Անդրկոյ թագաւորին ծանօթանալու համար: Արխանգելսկի
իւր հետ մասնաւոր թաղէ՝ երկու ճելմակ արջեր բերելով
հաւէր կ'ընէ Լեհմալիս Թագաւորին թայց. . . մերժումի
մը կարծեանայ ու արջերը կը գերազանան տիրոջ մօտ:

Կուգայ Ամերիկեան մանտաթի յոյսերու չըջանը։
Թորքոմ հոս եւս քիթը կը խոթէ։ Կը ճեղքէ ատլանտ-
եանովկիանոսը և Ամերիկեան ծերակոյտին յուշագիր
ու առաջարկներ կը ներկայացնէ իբրեւ երրորդ հայ
պատուիրակութիւն մը։ Մտիկ ընող չըլլար։ Կըյաջողի
կարգ մը Հնչակ. եղբայրները(ականջը խօսի Ս. Ծանկնին)
տօլապը դնել ու դրամներ կը հանդանակէ ի նպաստ Ա-
լիկեան շարժումին։ Եւր աշխարհի մէջ ևս ինքզինք
չատ չուտով ծանօթացած ըլլալով նաւ կը նստի և եկած
ճամբայէն կը վերագառնայ։ Լոնտոնի մէջ գոհարեղէնի
անհաճոյ դէպք մը տեղի կունենայ, իր հայրենակիցները
հայ սպայի անունը օտար դատարաններու առջեւ չտես-
նելու համար, կը յաջողին զինք ազատել ու իբր
ձանք կ'ուղարկեն Իզմիր։

Իզմիր հասած օրն իսկ կը ներկայանայ Առաջնորդ
Պիւտնդ եպիսկ. Դուրեանին ու դրամ կը պահանջէ։ Ս.
Ստեփաննոս եկեղեցիին մէջ արարեղութեան ընթացքին
մէջտեղ կը նետուի Պ. Թորքոմ և ամեղձիկը խօսուր-
տութ մը կ'ընէ Կիլիկիայի ազատագրութենէն ճառելով։
Առաջնորդարանէն կ'աշխատին զօրավարին մտադրու-
թիւններուն մասին բացատրութիւններ ստանալ. կը
մեթէ ան ուէ բան բոել ու կը մեկնի Աթէնք Կոստան-
դին թագաւորին ներկայանալու։

Թորքոմի կողմէ հնարուած ու պատրաստուած դրո-
շակ մը իբրեւ էրգրումի հայկական դրօշակ խեղճ թագա-

որին կը կլիցնէ։ Դէպի հայերը գոյութիւն ունեցող
աւագոյն տրամադրութիւններէն օգտուելով, ճարպի-
կութեամբ մը պահեստի գնդապետի աստիճանը կը ստա-
նայ Իզմիրի մէջ լեզէոն մը կազմելու պաշտօնով։ Զօրա-
վար անունը իր կողմէ շահագործուած աստիճան մըն է,
բանի որ ոչ մէկ բանակ կամ կառավարութեան մէջ այդ
աստիճանը չէ ստացած։ Ստանաւորապէս Հայաստանի
կառավարութեան բանակին մէջ ԵՐԲԷԲ ՉԷ ԾԱՌԱՅԱՄ
ու իր կրած համազգեստն ալ իր կողմէ հնարուած բարե-
կենդանի տարզ մը միայն կարելի է նկատել։

Բանի մը հարիւր հոգինոց դումարտակ մը կազմելու
հրամանագիրը տրուեցաւ։ Իզմիրի մէջ շատ չուտով իր
գոյնը դուրս կուտայ. դեռ գործի չսկսած կառավարու-
թենէն խոչոր դումարներ կը պահանջէ, փոխ-գնդապե-
տի ռոճիկէն սանթիմ մ'աւելի չեն տար իրեն։ Ասոր ալ
հարը կը գտնէ. լեզէոնին համար իբր սպայ կը ներկա-
յացնէ պարզ զինուորներ ու անոնց աստիճան կը տըր-
դի։ Ապօրինութիւններու վարժուող այս սնափառ պա-
րօնը չի յաջողիր իր ծրագրին մէջ, իր կողմէ իբրեւ ըս-
տայ ներկայացուածները երբ արքայական հրովարտա-
կով աստիճան կ'ստանան, չեն հանդուրժեր զօրավարին
կամայականութիւններուն։ Խեղճ սպաներու երեքական
ռոճիկները — կարեւոր դումար մը — լեզէոնի յոյն դան-
ձապահ սպայէն կերպով մը կը յաջողի առնել ու իր ունե-
ցած չուայտ կեանքի արդիւնքը եղող բազմաթիւ պարտ-

չիրք վճարել: Աթէնքի մէջ հալիւրի կը հասնի պաւստան-
 ժատէհերու թիւը որոնք զանազան առնելիքներ ունի
 անոր վրայ:

Եզմիրի լիպէնին միակ դործը եղաւ Եզմիրի ծուխ
 զիւրքը: Պալլոյա նստած յաւանական կառավարութեան
 զբաւները մտնել: Սոյն զօրամասը իրրեւ անպէտք տարր
 Եզմիրի անկումէն երկու չարաթ առաջ ընդհ. սպաս
 կոյտի հրահանով լուծուած էր:

Պ. Թորգոմի կատարած զեղծումներու համար լէզե-
 ռնի ամբողջ ապացութեան կողմէ եղած ամբաստանու-
 թիւններու և քննութիւններու մասին կ'արեւ տեղեկու-
 թիւններ տալ:

Լէզեռնի մասնակցող լոյսը սպաննիւր զբաւոր ամեա-
 տանութիւններ կը ներկայացնեն Փոքր Ասիոյ ընդհ. ըմ-
 պոյակոյտի Բ. Գրասեհեակի պետ՝ Պ. զեդ. Ռանկու
 պէին: Ընդհ. հրամանատարի կարգադրութեամբ քննու-
 թեան պաշտօն կը արուի զինուորական ընդհ. վարչու
 թեան պետ՝ Զօրավար Բլաթիսին:

Ամբաստանագիրքը պատնձին առանձին ստորագրա-
 էին լոյսը սպանները, փոխ գնդ. Շահպէկեան, զլիապետ-
 ներ՝ Բէկզատեան Դանթարճեան:

Տեղակալներ՝ Յ. Ասրուսի, Յ. Սարգիսեան, Ս. Ա-
 չարպախեան, Յ. Պիշնէթեան, Լալաեան ևն:

Զօրավար Բլաթիսի կողմէ մանրամասն քննութեան

առարկայ դարձաւ սպաններու այն պահանջը որով կ'ամ-
 րաստանէին Պ. Թորգոմը:

Ա. — Իրրեւ կեղծ զօրավար:

Բ. — Ապաններու և զինուորներու մէկ քանի ամիս-
 ական ոստիկաններու իւրացուցած բլաթը:

Գ. — Եթէ Եզմիր տը Զմլւանի մէջ ի նպատակ լէզե-
 ռնի զինուորներուն կարօտ ընտանիքներուն սարքուած
 ներկայացման հասցիքը, քանի մը հարկուր ոսկի. փոխա-
 տակ իր նպատակին յատկացուելու ամբողջութեամբ զօ-
 րավարին զբաւներ մատնէր:

Զօրավար Բլաթիս, հայ սպանները առանձին առանձին
 իր մօտ հրաւիրելով, կը լսէ Պ. Թորգոմի մատին եղած
 ամբաստանութիւնները, հայ ապոյի անունը աշխարհի
 ռեւ մէկ անկիւնը զոտար թէ աչդքան աղտոտած բլաթ:
 Սոյն զօրավարը կ'երթայ Պալլոյա տեղոյն վրայ զին-
 ուորներու գանդատներն ալ խմանալու: Պ. Թորգոմի
 ներկայութեան խի զինուորները կը պոռան թէ ճիշտ
 են սպաններու կողմէ եղած ամբաստանութիւնները: Անոնք
 խոսանիւրած կը չքապատեն զօրավար Բլաթիսի օճոճ
 պիւր, աղտաղկելով թէ չեն ուզեր Պ. Թորգոմը իրենց
 մէջ տեսնել ու կը թաւեն իրենց գանդատները: Զինուոր-
 ներու մէջ ևս պոռթկումը աչքան ուժեղ էր որ Պարսե-
 Բլաթիս կը մնայ չուարած վիճակի մէջ ու կը վերա-
 դառնայ Եզմիր: Իր տեղեկագիրքը պատրաստելու: Պարսե-
 Թորգոմ նոյն իրիկունը յերկրանքներով կը յաճողի կեղ-

մեր հրամանատարութեան հերթապահ սպան համոզելու հայ սպանները ձերբակալել տալ, բայց կէս ժամ յետոյ խաղը մէջտեղ կ'ելլէ ու սպանները ազատ կարձակուիւն:

Իգմիրի թատրոնին մէջ Պ. Թորգոմ պալէ մը իր կազմակերպէ, ուր պիտի պարէր Օր. Կովկասեանն Մեծ Կիւններ կը տպագրուին, կը փայլի նաև մեր ճերմակ սպանները: Յոյն սպաններ կ'ապշահարին որ զօրավարն իր պատկերը թատրոնի բէքլամներուն մէջ դրած էր: Տոմսակներ հրապարակ կը հանուին, իսկ մը հայ սպաններ կարծելով թէ իսկապէս չքաւոր բնութան քնքերն համար է եղած ներկայացումը, կ'ուզեն օգնել այս ձեռնարկին, բայց երբ կը տեղեկանան իրողութեան, կը թողուն ու կը հեռանան: Սակայն մեր ինքնակոչ զօրավարը զիւրաւ յուսահատողներէն չէ, անձամբ կը սկսի տոմսակալածատութեան: Մեր պիլէթնի զօրավարը օտար մարտանաւերու կը դիմէ տոմսակ ծախելու համար: Օտարներու ճիծաղը կամ ղզուանքը կարեւորութիւն չեն ունենար, քանի որ մեր ձեներալին հիւթական կացութիւնը այդ օրերուն շատ անձուկ վիճակ մը ունէր:

Ներկայացումը տեղի կ'ունենայ, կը պարէ Օր. Կովկասեան, ճառ կը խօսի Պ. Թորգոմ: Հրաւիրեալ պաշտօնական անձերէն ոչ ոք կուգայ. թատրոնը գրեթէ պուրակ էր: Ինձ կ'ելլէ Պ. Թորգոմ ու կատրած կ'սկսի հարձակութիւններ տեղալ Իգմիրի հայ գաղութին և առօրէնորդին հասցէին, զանոնք միշտ օրակելով «քեմալական

գործակալներ»: Ներկայ եղող քանի մը հանդիսականներ շուտով կ'ըմբռնեն անհաւատարակչիւնի մը ձափառութենքներուն արժէքը ու կը հեռանան թատրոնէն հոն միմեկ թողելով զօրավարը և դերակատարները:

Յաջորդ շաբթուան մէջ դերասանները, թատրոնին տէրը, ծառաները կը դիմեն Պ. Թորգոմին, օթէլին մէջ իրենց խոստացուած և սակարկուած վարձատրութիւնները պահանջելու: Բայց բոլորն ալ հաւատարապէս կը նստուին: Օր. Կովկասեան իր իրաւունքէն վազ չանցնիր կը դիմէ ընդհ. սպայակոյտին և զօր. Բլաթիսին:

Պ. Թորգոմ երբ կը լսէ այս գանգատը իր մտային հաւատարակութիւնը բոլորովին կորսնցուցած, իր քովը կը կանչէ լէյտ. Կովկասեանի ձերուկ հայրը, Զմիւռեա Բալասի սալօնին մէջ կը սկսի ձեռնել խեղճ ձերուկը, բայց մեր Պ. Կովկասեանն ալ քաջութիւնը կ'ունենայ հարուածները փոխանակելու և անա իսկական ձեռնկոտութիւն մը պատկերն է կը պարզուի զօրավարի մը? և դերասանի մը միջև: Օթէլի կառօնները կը յաջողի շատ դժուարութեամբ դանոնք իրարմէ զատել:

Զօրավար Բլաթիս իր մանրակրկիտ քննութիւններու արդիւնքը կը հաղորդէ Փոքր Ասիոյ լանակի ընդհանուր հրամանատարութեան: Տրուած տեղեկագիրներուն մէջ կը հաստատուէր սպաններու կողմէ եղած բոլոր ամբաստանութիւնները: Ի պահանջել հարկին դժուար չի պիտի ըլլայ այդ տօքլումանները հրապարակ հանել, եթէ

մեր այս բոլոր պատճառները հարկ տեսնում են փաստելու
Զինատան հայ գաղութը և մասնաորակի ունեւոր
դատակարարը շատ փափակ գրութեան մը մատնուած էր
Պ. Թորգոմ անոնցմէ շատեալ մօտ կանչելով, սպառնա-
լիքներով դրամ կը պահանջէր։ Միջոցներու մէջ խորտ-
թիւն չի գնէր ան, դրամ կորցելու համար, յոյն իշ-
նու թեանց մօտ ամբողջ հայ գաղութը կը սեղմէր։
Կանազան ձեռի պլըմներու կարեւորութիւն տեսողներ
ըլլար և կառավարութիւնը ևս կը սկսի մօտէն հանդիս-
այս անտանելի թափառականը։

Բանի մը տաննեակ հոգիէ կազմուած Բզմիրի
գէնն իսկ կառավարելու անընդունակ էր մեր ճններով
Պրաններէն խօսելէ զատ ուրիշ բնդունակութիւն մ
չունէր ան։ Զինտորական տարրական ծանօթութիւն
զուրկ այս մարդը ոչ մէկ պարտականութեան գիտակ-
ցութիւնը ունէր։ Իր ամբողջ գիշերները օրծալուններու
մէջ ինքնազոյս թեամբ կ'անցնէր, իսկ ցերեկները թմրած
քայն կը քնանար։ Աղալախոյտի գրասենեակները կ'աշ-
ղիկէր աշխատանքի ժամուն ճիշտ վերջը, երբ ամէն ոք
կ'ազդէ մեկնելու։ Այնքան անտանելի դարձած էր որ յո-
րարծրատիճան սպանները բոլորն ալ երբ Թորգոմին
նոտը կը լսէին երեսնին կը դարձնէին։

Այն օրերուն միայն երբ ՓոքրԱսիան կը սրբապա-

յունական բանակէն, վերջին փորձ մը կ'ընէր անձամբ
Բզմիրի չուհաներէն հայ երիտասարդներ ձերբակալելու։
Կառավարութիւնը արդելք կը հանգիմնեայ և բանակէն
դուրս կը հանէ զինքը։

Բզմիրի անկումէն յետոյ Բիսու կը ժամանէ Պ. Թոր-
գոմ։ Իր սպաններէն պատմողներ կան թէ ան, չարցիւրէն
զաղորտ օղջատուած, հոյս աղջկաներուն Բիսուի մէջ կը
այլ իր անջն պարել, բսելով՝ «թուրքերուն անջն
զարեցիք, հիմա ալ իմ անջն ալիտի պարէք»։

Կ'անցնի տուն մը ու անա Աթէնքի մէջ կ'երեւի
մեր զորավարը, իր նետ րնելով Բիսուի մէջ հաւաքած
մօտ մը զինուորներ։ Առյալաքաղաքին մէջ ևս պակաս-
քն ըլլար Զինատակութիւնները։ Դարձեալ իր սպանները
տանն աւելի օտորազրութիւններով, կը գիմեն յեղա-
փոխական կոմիտէին ամբաստանելով զօրավար Թորգոմը
իրեն իր զօրամասին ջորիներն ու էջերը ծախելով դրամ-
ներ իւրացնող։

Անդալտական կոմիտէն անօրինակ խայտառակու-
թիւններով չորացելու համար օրինական պատիւներ չի
տահաներ ու միայն զանոնք բանակէն կը հեռացնէ։

Ասիէ յետոյ Պ. Թորգոմ ուրիշ ասարթիկներ հրա-
պարակներ փնտռելու կ'ելլէ։ Ամենէն յարմարը զաղթա-
լանան չըմանները նկատելով, կ'սկսի թեքերիլ կաշան-
ները։ Օր մը ֆիքսի թաղին մէջ կը փորձէ իր իշխա-
տութիւնը հաստատել, բայց մեր հաճոյցի հայրենակից-
ներն ու Պ. Արամ Կալաքի լաւ գաւ մը կուտան մեր
ինչնակոյ զօրավարին։

ԳԻՆ 1.50 ՏՐԱԽՄԻ

Հայաստանի Ազգային գրադարան

NL0425054

13933